“...Ευτυχώς όλα πήγαν καλά. Στη στροφή το τραίνο έκοψε ταχύτητα, εμείς πηδήσαμε κάτω, πήραμε γρήγορα τα πράγματα μας κι' αρχίσαμε ν' ανηφορίζουμε μέσα στα χωράφια. Λίγο πιο πάνω, πίσω από κάτι πουρνάρια μας περίμεναν δύο χωρικοί με τα μουλάρια τους. Φόρτωσαν τις αποσκευές μας και το ίδιο βράδυ λίγο αργά φθάσαμε στα Λουτρά του Σμόκοβου όπου και μείναμε.
Την άλλη μέρα κινήσαμε και κατά το μεσημέρι φθάσαμε στο χωριό Ρεντίνα. Από τη Ρεντίνα περνώντας πάνω από την κορφή του βουνού Ζαχαράκι πού ήταν γεμάτη χιόνια και με λίγες περιπέτειες φθάσαμε στο χωριό Φουρνά, πού έκανε ένα τρομερό κρύο.
Ο Φουρνάς είναι ένα μεγάλο χωριό της Ευρυτανίας. 'Από τον Φουρνά κατάγονταν κι' ό μεγάλος αγιογράφος Διονύσιος. Σήμερα βρίσκονται μέσα στην εκκλησιά του χωριού τέσσερα έργα του, φορητές εικόνες μεγάλης αξίας. Σ' όλο το διάστημα της κατοχής ό Φουρνάς επαιξε σημαντικό ρόλο καi πρόσφερε πολλά στον αγώνα.
Την άλλη μέρα πήραμε πάλι δυο άλλους χωρικούς, φορτώσαμε τα πράγματα σε δυο μουλάρια και ξεκινήσαμε. Προορισμός μας ήταν το χωριό Βίνιανη. Περάσαμε από το χωριό Βράχα κι' αρχίσαμε πάλι ν' ανηφορίζουμε προς τό Ζαχαράκι.

(...)

Πριν από τη Βίνιανη κυλά ο ποταμός Μέγδοβας. Γεφύρι δεν υπήρχε και τον περάσαμε πάνω στο καρέλι. Το καρέλι είναι πρωτόγονο μέσο. Από την μία και την άλλη άκρη του ποταμού ήταν δεμένο ένα χοντρό συρματόσχοινο τεντωμένο. Το καρέλι είναι ένα κασόνι ή καλύτερα ένα είδος κάρου με δύο τροχαλίες που προσαρμόζονται μέσα στο συρματόσχοινο και είναι στερεωμένες στο κασόνι. Έτσι αυτό το κασόνι κρέμεται στον αέρα. Μία γριά που ήταν μόνιμη γι’ αυτή τη δουλειά ανέβαζε δυο ανθρώπους επάνω και μετά άρχιζε και τραβούσε το συρματόσχοινο. Έτσι το περίφημο καρέλι κυλούσε με τις τροχαλίες του και σε 5-6 λεπτά βρισκόσουν στην απέναντι μεριά του Μέγδοβα. Αυτό το καρέλι πρόσφερε τόσες υπηρεσίες εκείνη την εποχή όσες δεν πρόσφεραν εκατό άλλα γεφύρια. Και τι κόσμος δεν πέρασε απ’ αυτό το καρέλι.
Κατά τις δύο με τρεις το απόγευμα φτάσαμε επιτέλους στη Βίνιανη. Η Βίνιανη είναι ένα μικρό χωριό της Ευρυτανίας. Στην ανατολική πλευρά της έχει τον Τυμφρηστό (Βελούχι). Κάτω στα ριζά της κυλά ο ποταμός Μέγδοβας, που στα τελευταία χρόνια πάνω από την Καρδίτσα στα χωριά Νεράιδα και Μπιζούλα έγινε το φράγμα του Μέγδοβα. Η Βίνιανη, άγνωστο και άσημο χωριουδάκι τόσα χρόνια, γίνεται όχι μόνο πασίγνωστη στην κατοχή, αλλά και πρωτεύουσα της Ελεύθερης Ελλάδας. Σ’ αυτό λοιπόν το χωριό ήρθα και εγώ και εγκαταστάθηκα με τη φωτογραφική μου μηχανή και με ό,τι μπόρεσα να κουβαλίσω από την Αθήνα για τη δουλειά μου.
Στη Βίνιανη γνώρισα όλες τις πολιτικές και στρατιωτικές υπηρεσίες που οργάνωναν και κατεύθυναν όλον τον αγώνα του Ελληνικού λαού για το διώξιμο των καταχτητών και που προγραμμάτιζαν μετά το διώξιμο του εχθρού να κάνουν τον λαό αφέντη στον τόπο του. Θα παραμέριζαν δηλαδή όλες τις ξένες επιρροές και επεμβάσεις στα εθνικά μας ζητήματα και ο λαός, και μόνο ο Ελληνικός λαός, θάταν αυτός που θα αποφάσιζε για την τύχη του. Βέβαια εγώ δεν ήμουν πολιτικός, αυτή η δουλειά ήταν, όπως λέει ο λαός μας, «άλλου παπά βαγγέλιο». Εγώ ήμουν καλλιτέχνης, φωτογράφος και απ’ αυτή τη σκοπιά είδα τον αγώνα κι’ αυτόν φωτογράφισα. Φυσικά τότε ποτέ δεν μου πέρασε από το νου πώς θάταν δυνατόν παίρνοντας εγώ τότε εκείνες τις φωτογραφίες χωρίς να το συνειδητοποιήσει θα «έγραφα» με τον φακό μου Ιστορία. Ούτε ποτέ φαντάστηκα πώς κάποτε θαρχόταν μια μέρα που οι φωτογραφίες μου αυτές θάταν τα πιο αδιάψευστα, τα πιο αληθινά ντοκουμέντα που θα φανέρωναν ύστερα από τόσα χρόνια όλη αυτή τη δράση και την δημιουργική πνοή που πραγματοποιούνταν σε όλους τους τομείς και σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής στην Ελεύθερη Ελλάδα.
(...)

Μα δεν ήταν μόνο η διαφώτιση που μας είπε χαραμοφάγηδες, είχα κι' άλλες κατηγορίες και παρατηρήσεις. Ότι σπαταλώ το πολύτιμο υλικό του αγώνα, και άλλα. Στον άνθρωπο που μου έκανε την παρατήρηση για τη σπατάλη του υλικού είπα πως είναι δική μου περιουσία και μπορώ να το κάνω ό,τι θέλω γιατί εγώ το αγόρασα και δεν μου το παραχώρησε η οργάνωση. Άσε πια, οι καχύποπτες στενοκεφαλιές που είχαν κείνη τη στιγμή σφηνώσει στο μυαλό του φρούραρχου της Βίνιανης, συναγωνιστή Γιώργου Βρεττάκου. Είδαμε και πάθαμε ώσπου να του φύγουν απ' το τσερβέλο. Θυμάμαι, όταν σε δυο-τρεις μέρες θα γινόταν το Εθνικό Συμβούλιο στους Κορυσχάσες, και έφευγαν από τη Βίνιανη κάθε μέρα ομάδες, ομάδες, όσοι θάπαιρναν μέρος στο Εθνοσυμβούλιο, άλλοι σαν εθνοσύμβουλοι, άλλοι σε άλλες υπηρεσίες, τι πιο φυσικό ήταν να θελήσω να πάω κι' εγώ για να φωτογραφίσω αυτό το μεγάλο γεγονός, αφού θα είχαν μαζευτεί τόσοι αντιπρόσωποι απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας. Ε, μπορείτε να το φαντασθήτε ότι, όταν πήγα και του ζήτησα να μου υπογράψη φύλλο πορείας δεν μου υπόγραψε και μάλιστα μου είπα πώς όχι μόνο δεν θα μου χορηγούσε φύλλο πορείας, αλλά και ούτε από τη Βίνιανη θα μ' άφηνε να βγω έξω από το χωριό εκατό μέτρα. Τότε ήταν που έγινα έξω φρενών και του είπα: -«Καλά, συναγωνιστή Βρεττάκο, εγώ είτε μου δώσεις φύλλο πορείας είτε δεν μου δώσεις, θα πάω στο Εθνοσυμβούλιο και θα φωτογραφίσω. Αλλά όταν γυρίσω θα τα πούμε.» -«Αν πας εσύ στο Εθνοσυμβούλιο, εγώ δεν θα πρέπει ναμαι πια φρούραρχος στη Βίνιανη». -«Βρεττάκο, εγώ θα φύγω σήμερα κιόλας και μη λες μεγάλα λόγια». –«Θα βάλω σκοπιές σ' όλα τα περάσματα κι' αν κάνης να φύγης χωρίς άδεια θα σε πιάσουμε και θα σε κλείσουμε φυλακή». -«Βάλε, λοιπόν», του είπα και έφυγα.

Χωρίς να χάσω καιρό, πήγα στο εργαστήρι μου, ετοίμασα το σακκίδιο με τη μηχανή και τα φίλμς και αντί να περάσω από τα γνωστά πόστα που μπλοκαρισμένα και φυσικά άλλο δρομάκι δεν υπήρχε, κατέβηκα από ένα απότομο και κρεμνώδες μέρος που μόνο αγριόγιδα θα τολμούσαν να κατέβουν και έφτασα κάτω στον ποταμό Μέγδοβα. Στο μέρος εκείνο υπήρχε ένα γεφύρι που το βρήκα χωρίς να το έχω υπ' όψι μου, γιατί εγώ ήμουν αποφασισμένος έστω και κολυμπώντας να τον περάσω. Τον πέρασα και άρχισα ν' ανηφορίζω προς το Βελούχι. Απ' αυτή τη στιγμή πια εγώ πήγαινα για να πραγματοποιήσω την αποστολή μου.

Στον δρόμο συνήντησα τον δημοσιογράφο Ν. Καρβούνη και τον αδελφό του Άρη Βελουχιώτη, τον Μπάμπη Κλάρα. Παρέα τώρα και οι τρεις ανηφορίζαμε σιγά σιγά προς το Βελούχι. Πιο πάνω συναντήσαμε μια μεγάλη παρέα. Ήταν οι άνθρωποι του πολιτικού γραφείου του Κ.Κ.Ε. που κίνησαν κι' αυτοί απ' το χωριό Στένωμα για τους Κορυσχάδες. Εκείνη τη μέρα πρωτογνώρισα και τον Θανάση Χατζή και την γυναίκα του την Ηρώ που ήταν πραγματικά λεβέντισσα. Είχε τόση πίστη στον αγώνα που λαμποκοπούσε το πρόσωπό της από ενθουσιασμό και αισιοδοξία. Αυτή η κοπέλλα μου έκανε μεγάλη εντύπωση. Ήταν ο αντιπροσωπευτικός τύπος της αγωνίστριας κι' όλο γελούσε. Ποτέ δεν θυμάμαι να την είδα κατσουφιασμένη. Το βράδυ στο Καρπενήσι σε μια μεγάλη αίθουσα μάς τραγούδησε τον Πεύκο, ένα ποίημα του Παπαντωνίου. Μα τι ήταν εκείνο το τραγούδι! Όλοι είχαμε ενθουσιασθή από τη φωνή της κι' από τη ζωντάνια της. Πώς το 'νοιωθε μέσα στη ψυχή της κεινο το τραγούδι, εκείνα τα λόγια του ποιητή για τον γέρο Πεύκο που μόνος του μέσα στον κάμπο αν και είχε ζήσει εκατό χρόνια κρατούσε ακόμη σαν παλληκάρι.

Μα στις δυό τελευταίες στροφές του τραγουδιού που λέει:
Έχασε μεγάλους κλώνους, ειδ' αρματωλούς,
γνώρισε πολέμους, μπόρες, μπόρες, κεραυνούς.
Μα κρατά σαν παλληκάρι όσο κι' αν γερνά
κι' αγναντεύει πέρα ως πέρα, πέρα τα βουνά.

η Ηρώ λες και ζούσε σε μια έξαρση ή μέσα σ' ένα οραματισμό άλλου κόσμου, χρωμάτισε τόσο τις στροφές αυτές, που όλοι μας δακρύσαμε και μάς ερχόταν να την αγγαλιάσωμε και να την γεμίσωμε φιλιά. Ποτέ μου δεν ξανάκουσα αυτό το τραγούδι να βγη απ' άλλα χείλη με τόση

έκφραση, τόση ζωντάνια και πάθος. Κατόρθωσε και μάς έκανε όλοι να την αγαπήσουμε και κάθε φορά που τύχαινε αργότερα να συναντηθούμε πάντα την παρακαλούσαμε να μάς τραγουδήση τον Πεύκο.
Προς το τέλος του Μάη του 1944 στους Κορυσχάδες, θα συνέρχονταν το Εθνικό Συμβούλιο. Θα μαζεύονταν δηλαδή σ' αυτό το χωριό αντιπρόσωποι εκλεγμένοι από τον λαό, κι' απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας, για να εγκρίνουν ή να απορρίψουν τις αποφάσεις που πήρε η σχηματισθείσα στο χωριό Βίνιανη Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης, ή Π.Ε.Ε.Α. ή αν θέλετε η Κυβέρνηση της Ελεύθερης Ελλάδας.
Οι καλλιτέχνες ζωγράφοι, που ήταν στο βουνό, Δημήτρης Γιολδάσης, Ηλίας Φέρτης, Δημήτρης Μεγαλίδης, Βάλιας Σεμερτζίδης, είχαν κατέβει λίγες μέρες νωρίτερα και διακόσμησαν το σχολείο του χωριού ζωγραφίζοντας στους τοίχους μορφές ηρώων από την επανάσταση του 1821, καθώς και μια ομάδα από τον λαό της Αθήνας σε διαδήλωση. Στη θέση του Προεδρίου, πάνω στον τοίχο, είχαν τοποθετήσει το έμβλημα κάθε συμμάχου κράτους και στη μέση το έμβλημα της Π.Ε.Ε.Α. που ήταν το μυθικό πουλί, ο Φοίνικας, που ξαναγεννιώνταν μέσα απ' τις φλόγες.
Έτσι και για μένα τώρα υπήρχε αρκετή δουλειά. Φωτογράφισα την τελετή του αγιασμού, την ορκωμοσία, τους ομιλητές έναν έναν, καθώς και ιμαδικά και γενικά όλη την εργασία του Εθνικού Συμβουλίου. Έτσι γνωρίστηκα με όλους σχεδόν τους ανθρώπους απ' όλη την Ελλάδα που εκείνη την εποχή έπαιζαν πρωτεύοντα ρόλο στην κινητοποίηση του Ελληνικού λαού για το ξεσκλάβωμά του. Όταν γύρισα στη Βίνιανη και εμφάνισα τα φίλμς και είδα πως είχα γενικά επιτυχίες, η χαρά μου ήταν τόσο μεγάλη που συγχώρεσα και τον Βρεττάκο και γίναμε φίλοι γιατί κατάλαβε το λάθος του.
Μια μέρα ήρθε ο Γιάννης Ζεύγος, μέλος της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. στο εργαστήρι μου για να δη τι έβγαλα απ' το Εθνοσυμβούλιο. Έμεινε αρκετή ώρα και μιλήσαμε για ποίηση, για τέχνη και λίγο για πολιτική. Τότε μου είπε ο Ζεύγος: -«Μελετζή, άσε την ποίηση και την πολιτική. Εσύ είσαι καλλιτέχνης, κοίταξε να αξιοποιήσης το ταλέντο σου μόνο στην τέχνη. Η αντίσταση έχει ανάγκη από τους καλλιτέχνες. Αυτοί με την τέχνη τους αύριο, όχι μόνο θ' αποθανατίσουν τον αγώνα που κάνει σήμερα ο λαός μας για το ξεσκλάβωμά του, αλλά και σήμερα με την τέχνη τους ενθουσιάζουν και συμβάλλουν στο καθημερινό ανέβασμα της πάλης. Η τέχνη, συναγωνιστή Μελετζή, έχει υψηλή αποστολή. Εσύ σαν συνειδητός καλλιτέχνης προσπάθησε να την υπηρετήσης πιστά. Η αντίσταση περιμένει πολλά από σένα, προσπάθησε να φανής αντάξιος.»
Στα λόγια αυτά του συναγωνιστή Ζεύγου ένοιωθα πως το πάτωμα άρχιζε να βουλιάζη κάτω από τα πόδια μου. Το μυαλό μου για μια στιγμή, σαν νάχε πάρει μέσα σ' ένα δευτερόλεπτο χίλιες στροφές, ζαλίστηκε και σταμάτησε. Ευθύνες, καθήκοντα, υποχρεώσεις πρόβαλαν μπροστά μου σαν θεόρατα βουνά και μου φώναζαν: «Αμ τι νόμισες λοιπόν, πώς ο αγώνας είναι παιγνίδι; Χρειάζεται δουλειά, πολλή δουλειά και κόπος και θυσίες και στερήσεις.» Ένοιωσα για μια στιγμή να λούζη κρύος ιδρώτας όλο μου το σώμα. Τα λόγια του Ζεύγου τάνοιωσα σαν πυρακτωμένη λάβα μέσα στη καρδιά και το νου μου, σαν δύναμη καταλύτρα που μέσα σ' ένα ανοιγόκλεισμα του ματιού μ' εξουθένωσαν και με παρέλυσαν τελείως. Μα την ίδια στιγμή με ξανάπλασαν και μ' έκαναν ένα καινούργιο άνθρωπο. Τότε κι' εγώ, σαν την Σαμαρείτιδα όταν βρέθηκε μπροστά στο Χριστό και κατάλαβε πως έχει κοντά της ένα πολύ μεγάλο προφήτη, του ζήτησε να της δώση να πιή από το δικό του νερό της ζωής, έτσι κι' εγώ ένοιωσα πως είχα κοντά μου ένα πνευματικό άνθρωπο βαθυστόχαστο και θέλησα να ωφεληθώ από την πείρα και τις γνώσεις που είχε.

(…)

Μια μέρα είχα πάει σ' ένα κοντινό χωριό που λέγεται Στένωμα. Σ' αυτό το χωριό ήταν εγκαταστημένο το Πολιτικό Γραφείο του Κ.Κ.Ε. και τράβηξα κάτι φωτογραφίες. Όταν γύριζα

πίσω στη Βίνιανη νωρίς το απόγευμα, βρήκα στο δρόμο μια ομάδα γυναικών που ξεκουράζονταν σε μια βρύση που βρίσκεται πριν από τη Βίνιανη. Να ένα ωραίο θέμα, είπα μέσα μου. Θα φωτογραφίσω αυτές τις γυναίκες με τις ζαλίγκες τους μόλις ετοιμασθούν να ξεκινήσουν. Τις πλησίασα και τις χαιρέτισα κατά τον συνηθισμένο τρόπο: -«Γεια σας συναγωνίστριες». -«Γεια σου συναγωνιστή». -«Από πού έρχεσθε». -«Από τη Νεράϊδα, συναγωνιστή». Κι΄ όταν άκουσα πως ερχόταν από το χωριό Νεράϊδα κι΄είχανε περπατήσει έτσι φορτωμένες πέντε ώρες, άρχισαν πάλι οι τύψεις να με βασανίζουν. Πέντε ώρες πορεία και φορτωμένες έτσι. Ε, αυτό πια πως να το χωρέση ο νους μου. Ανάμεσά τους ξεχώριζε μια γριά (είναι αυτή που έχω στο λεύκωμά μου με την κασόνα ζαλίγκα). Αυτή τράβηκε πιο πολύ την προσοχή μου, οι άλλες ήταν νέες, και την ρώτησα τότε: -«Καλά, εσύ συναγωνίστρια, δεν έχεις κανέα δικό σου, καμμιά κόρη, καμμιά αγγνόνα, να ερχόταν εκείνη «αγγαρεία», παρά φορτώθηκες εσύ γριά γυναίκα αυτή την κασόνα περπάτησες τόσες ώρες.» Να, τι μ' απάντησε εκείνη η Ευρυτάνα γυναίκα: -«Έχω συναγωνιστή, και κόρες κι' αγγόνες, αλλά όλες πήγανε σήμερα «αγγαρεία». Αγώνας είναι αυτός συναγωνιστή, αγώνας. Άμα τον κερδίζουμε τα κερδίζουμε όλα, κι' όταν τον χάσουμε τα χάνουμε όλα». Βούρκωσαν τα μάτια μου κι' άθελα άρχισαν να κυλάν τα δάκρυα. Καμώθηκαν πως ήθελα να πιώ νερό και πήγα κοντά στη βρύση. Πλύθηκα για να κρύψω τα δάκρυα που κυλούσαν στο πρόσωπό μου και να πάρω λίγο κουράγιο. Και χίλια κανόνια αν έπεφταν με μιας ίσως θα μπορούσαν να τ' αντέξουν τ' αυτιά μου.

(…)

Κατά το τέλος του Μάη του 1944, όταν αναγκάστηκαν όλες οι υπηρεσίες πολιτικές και στρατιωτικές να μετακινηθούν από τη Βίνιανη και από τα γύρω της χωριά προς την περιοχή των Αγράφων, ήταν μια εποχή που δεν υπήρχαν ζώα. Ο βαρύς χειμώνας από τη μια μεριά, οι στερήσεις απ' την άλλη, η έλλειψη τροφής και οι συνεχείς αγγαρείες συνετέλεσαν ώστε τα περισσότερα ζωντανά να ψοφήσουν. Σ' όλο το χωριό της Βίνιανης ήταν ζήτημα να υπήρχαν δέκα μουλάρια, κι' αυτά τόσο αδύνατα και ταλαιπωρημένα, που η σφραγίδα της κατοχής ήταν κολλημένη απάνω τους, πετσί και κόκκαλο. Σ' αυτή λοιπόν τη δύσκολη εποχή έπρεπε να γίνη η γενική μετακίνηση προς τ' Άγραφα. Αλλά πώς; Ε, λοιπόν, πότε δεν θα ξεχάσω αυτό το θάμα που έγινε και μας ξάφνιασε όλους. Μέσα σε 3-4 ώρες βρέθηκαν καμμιά διακοσαριά μουλάρια. Από πού τα έφεραν, πού βρέθηκαν, ποιοι τα έφεραν; Αυτόν εκείνη τη στιγμή ήταν αδύνατο να το καταλάβω. Και μόνο σαν έζησα κοντά τους σχεδόν δέκα μήνες, τότε μόνο κατάλαβα πως δεν υπάρχει στον κόσμο πιο μεγάλη δύναμη απ' την αγάπη και την πίστη.

Εικόνες

Σελ. 52: Καρέλι στο Μέγδοβα. Μεταφορές ανεφοδιασμού του Ε.Λ.Α.Σ.
Σελ. 56: Ο Μέγδοβας όπως φαίνεται από την Βίνιανη
Σελ. 57: Βίνιανη. Πρώτη πρωτεύουσα της Ελεύθερης Ελλάδας
Σελ. 60: Ο λαός γιορτάζει την Εθνική επέτειο της 25ης του Μάρτη
Σελ. 61: Βίνιανη. Συγκέντρωση στελεχών
Σελ. 68: Στην έδρα της Π.Ε.Ε.Α. Μετά από μια συγκέντρωση στελεχών
Σελ. 69: Μιλάει ο Μιλτιάδης Πορφυρογένης
Σελ. 72: Ο πρόεδρος της Π.Ε.Ε.Α.
Σελ. 73: Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ στη Βίνιανη
Σελ. 74: Στη Βίνιανη οι Γραμματείς της Π.Ε.Ε.Α.
Σελ. 75: Στον γιορτασμό της πρωτομαγιάς 1944
Σελ. 76: Πρωτομαγιά στη Βίνιανη. Τιμές στους καθηγητές Γεωργαλά και Σημίτη

Σελ. 77: Βίνιανη Πρωτομαγιά. Τιμές στον Σαράφη
Σελ. 81: Ο Αρης συνομιλεί με αντάρτες. Πλάι του ο αδελφός του Μπάμπης Κλάρας
Σελ. 86: Σοβιετικοί στρατιώτες πολεμούν στις γραμμές του Ε.Λ.Α.Σ.
Σελ. 87: Βίνιανη Πολιτική ενημέρωση

Μελετζής, Σ. (1976). *Με τους αντάρτες στα βουνά.* Αθήνα: Καλλιτεχνικές Εκδόσεις Σ. Μελετζή - Ε. Παπαδάκη.

"If you go to the National Council, I can no longer remain the garrison commander in Viniani." "Vrettakos, I'm leaving this very day—so don't go making any bold claims." "I'll post guards at every pass; if you try to leave without permission, we'll catch you and throw you in jail." "Go ahead and post them, then," I said, and left.

Without wasting any time, I went to my workspace, packed my knapsack with my camera and film, and—instead of using the usual routes, which were blocked (and there were, in fact, no other paths)—I descended a steep, precipitous slope that only a wild goat would dare to navigate, eventually reaching the banks of the Megdovas River. I stumbled upon a bridge there—something I hadn't anticipated, as I had been fully prepared to cross the river by swimming if necessary. I crossed it and began my ascent toward Mount Velouchi. From that moment on, I was truly on my way to carry out my mission.

Along the way, I encountered the journalist N. Karvounis and Aris Velouchiotis's brother, Babis Klaras. The three of us were now making our way, little by little, uphill toward Velouchi. Further up, we encountered a large group. It was the members of the Political Bureau of the KKE (Communist Party of Greece), who had also set out from the village of Stenoma, heading toward Koryschades. That day, I met Thanassis Hatzis for the first time, as well as his wife, Iro—a truly spirited and courageous woman. She possessed such faith in the struggle that her face beamed with enthusiasm and optimism. She left a deep impression on me; she was the quintessential female fighter, and she was always laughing. I don't recall ever seeing her look sullen. That evening, in a large hall in Karpenisi, she sang "The Pine Tree"—a poem by Papantoniou—for us. And what a song it was! We were all captivated by her voice and her vitality. She felt that song deep within her soul—those words of the poet about the old pine tree, standing alone in the open plain; though it had lived for a hundred years, it still stood tall and strong, like a gallant youth.

But in the final two stanzas of the song, it says:

> It lost great branches, saw *armatoloi* (freedom fighters) pass by,
> It weathered wars, storms—so many storms—and lightning strikes. Yet he stands firm,
> like a gallant lad, no matter how much he ages,
> and gazes far and wide—beyond the mountains.

Iro—as if living in a state of exaltation or within a vision of another world—infused these verses with such feeling that we were all moved to tears; we felt an urge to embrace her and shower her with kisses. Never before or since have I heard this song sung by anyone else with such expression, such vitality, and such passion. She won us all over, and whenever we happened to meet again later, we would always beg her to sing "The Pine Tree" for us.

Towards the end of May 1944, the National Council was set to convene in Koryschades. Representatives elected by the people—hailing from every corner of Greece—were to gather in this village to approve or reject the decisions made by the Political Committee of National Liberation (P.E.E.A.)—formed in the village of Viniani—or, in other words, the Government of Free Greece. The painters who had been up in the mountains—Dimitris Gioldasis, Ilias Fertis, Dimitris Megalidis, and Valias Semertzidis—had arrived a few days earlier and decorated the village school. On its walls, they painted figures of heroes from the 1821 Revolution, as well as a group of ordinary Athenians taking part in a demonstration. Behind the presidium, on the wall, they had placed the emblems of each Allied nation, with the emblem of the P.E.E.A. (Political Committee of National Liberation) in the center: the mythical Phoenix, rising anew from the flames.

There was plenty of work for me to do as well. I photographed the blessing ceremony, the swearing-in, each of the speakers, and the proceedings in general—capturing the entire work of the National Council. In this way, I met almost everyone from across Greece who, at that time, was playing a leading role in mobilizing the Greek people toward their liberation. When I

returned to Viniani, developed the film, and saw that the shots had largely turned out well, my joy was so great that I forgave Vrettakos; he realized his mistake, and we became friends. One day, Giannis Zevgos—a member of the Central Committee of the KKE (Communist Party of Greece)—came to my studio to see what I had produced from my time at the National Council. He stayed for quite a while, and we talked about poetry, art, and, to some extent, politics. At one point, Zevgos said to me: "Meletzis, leave poetry and politics aside. You are an artist; focus on dedicating your talent solely to art. The Resistance needs artists. Through their art, they will not only immortalize the struggle our people are waging today for their liberation, but—right now—they also inspire and contribute to the ongoing escalation of the fight. Art, comrade Meletzis, has a lofty mission. As a committed artist, strive to serve it faithfully. The Resistance expects much from you; try to prove yourself worthy." Upon hearing these words from comrade Zevgos, I felt as though the floor beneath my feet were beginning to give way. For a fleeting moment, my mind—as if it had…

...spinning a thousand times in a single second—I grew dizzy and came to a halt. Responsibilities, duties, and obligations loomed before me like colossal mountains, crying out: "What did you think, then—that the struggle is a game? It demands work—a great deal of work—along with toil, sacrifices, and deprivation." For a fleeting moment, I felt a cold sweat drench my entire body. Zevgos's words struck my heart and mind like molten lava—a transformative force that, in the blink of an eye, left me utterly exhausted and paralyzed. Yet, in that same instant, they reshaped me, turning me into a new person. Just as the Samaritan woman—upon finding herself before Christ and realizing she was in the presence of a great prophet—asked Him for a drink from His "water of life," I, too, sensed that I was in the company of a profound, intellectual man, and I longed to benefit from his experience and knowledge.

(…)

One day, I traveled to a nearby village called Stenoma. The Political Bureau of the KKE (Communist Party of Greece) was stationed there, and I took some photographs. As I was returning to Viniani in the early afternoon, I came across a group of women resting by a fountain located just before the village. "Here's a fine subject," I said to myself. "I'll photograph these women with their heavy loads—their *zaligkes*—the moment they're ready to set off again." I approached them and offered a greeting in the customary manner: "Greetings, fellow fighters." "Greetings, fellow fighter." "Where are you coming from?" "From Neraida, fellow fighter." When I heard they had come all the way from the village of Neraida—having walked for five hours while carrying such heavy burdens—my conscience began to prick me once more. Five hours on the road, weighed down like that—it was simply beyond my comprehension. Among them, an elderly woman stood out (she is the one featured in my album, carrying a large wooden chest on her back). She caught my attention more than the others—the rest were young—so I asked her: "Tell me, sister, don't you have any kin—a daughter, perhaps, or a granddaughter—who could have taken on this 'chore' instead? Why did you, an old woman, take this heavy chest upon your back and walk for all these hours?" Here is what that woman from Evrytania replied to me: "Comrade, I have daughters and granddaughters, but today they have all gone off to perform 'forced labor' [for the Resistance]. It is a struggle, comrade—a true struggle. If we win it, we win everything; if we lose it, we lose everything." My eyes welled up, and, against my will, tears began to roll down. Pretending I wanted a drink of water, I walked over to the fountain. I washed my face to hide the tears and to gather some courage. My ears could perhaps have withstood the simultaneous blast of a thousand cannons.

(…)

Towards the end of May 1944, when all civil and military services were compelled to relocate from Viniani and the surrounding villages to the Agrafa region, there were virtually no pack animals left. The harsh winter, combined with severe deprivation, a lack of food, and the constant burden of forced labor, had caused most of the livestock to perish. In the entire village of Viniani, there were, at most, ten mules—and these were so emaciated and worn out that the mark of the Occupation was branded upon them; they were nothing but skin and bones. It was during this difficult period that a mass relocation toward the Agrafa mountains had to take place. But how? Well, I shall never forget the miracle that occurred—a miracle that took us all by surprise. Within three or four hours, some two hundred mules appeared. Where were they brought from? How did they turn up? Who brought them? At that moment, it was impossible for me to fathom. It was only after living among these people for nearly ten months that I finally understood: there is no greater power in the world than love and faith.

Images
P. 52: A *kareli* (cable-ferry) across the Megdovas River. Transporting supplies for ELAS.
P. 56: The Megdovas River as seen from Viniani.
P. 57: Viniani—the first capital of Free Greece.
P. 60: The people celebrating the national anniversary of March 25th.
P. 61: Viniani—a gathering of cadres.
P. 68: At the seat of the PEEA (Political Committee of National Liberation), following a gathering of cadres.
P. 69: Miltiadis Porphyrogenis speaks
p. 72: The President of P.E.E.A.
p. 73: Metropolitan Ioakeim in Viniani
p. 74: The Secretaries of P.E.E.A. in Viniani
p. 75: At the May Day 1944 celebration
p. 76: May Day in Viniani. Honors for Professors Georgalas and Simitis
p. 77: May Day in Viniani. Honors for Sarafis
p. 81: Aris conversing with partisans. Beside him is his brother, Babis Klaras
p. 86: Soviet soldiers fighting within the ranks of E.L.A.S.
p. 87: Viniani – Political briefing

Meletzis, S. (1976). *With the Partisans in the Mountains*. Athens: Kallitexnikes Ekdoseis S. Meletzis – E. Papadaki.